

erg vreemd in de oren klinken. Dat Vlaams en Frans elkaar in Brussel nooit raken, zullen de mensen van het Théâtre National en het Kaaitheater al evenzeer raar doen opkijken, want uitgerekend de broer van de directrice van het festival is twee keer in deze Franstalige theater-tempel opgetreden. En Walter Tillemans zowel als Franz Marijnen zijn in datzelfde Théâtre National aan de slag geweest. Maar goed, nu cultuur volgens de wetten van de marketing en het management moet gerund worden, moet je er al die krampachtige overdrijvingen maar bijnemen.

Versnippering

Waarom de initiatieven zo talrijk en zo uiteenlopend moeten zijn, is een raadsel. Zo iets doet, vreemd genoeg, denken aan de culturele politiek van Jan Briers. Dat is nu reeds meer dan twintig jaar dat deze onvermoeibare organisator de overtuiging koestert dat alles wat er zich in Vlaanderen afspeelt maar pas in zijn juist verband gebeurt, als er het logo van het Festival van Vlaanderen kan opgeplakt worden. De versnippering dreigt zelfs de evidente kwaliteiten van dat Festival te overschaduwen. Ik weet dat Frie Leysen niet graag de spirituele dochter van Briers genoemd wil worden, maar waarom doet ze dit dan?

Monopoly

Hier hoort een opmerking bij die slaat op de volledige culturele sector. De cultuur heeft tot plicht zich af te zetten tegen de kwalijke tendensen binnen onze kapitalistische maatschappij. De grote kwaal van dat kapitalisme is de neiging tot opslorping van bedrijven, tot het spelen van monopoly. Een, waardevol cultureel model moet uitgaan van het concept dat het zoeken van een eigen juiste plaats, naast andere culturele initiatieven, de eerste vereiste is. Een festival of een organisatie mag niet de ambitie hebben om een plaats in te nemen en anderen te verdrijven. In de cultuur is er solidariteit tussen de participanten nodig. Als buitenstaander heb je het gevoel dat in Brussel het reële gevaar aanwezig is dat het veroveren van macht even belangrijk is als het verdedigen van de culturele zaak.

Chinees

Terug naar het KFA. In de overvloed van het aanbod was er te veel ontgoo-

chelends te beleven. Neem nu het met veel poeha aangekondigde Chinese luik. Uit de interviews deed je de indruk op dat er driftig heen en weer gevlogen was, om te kijken en te keuren. Dat leverde dan een oude poppenspeler uit Taiwan op, over wie net een film in België liep. In de bioscoop kon je vernemen wat voor merkwaardige persoonlijke geschiedenis de man achter zich had, maar dat maakte zijn optreden (een stukje traditioneel China, leuk en virtuoos, uiterst geschikt voor Europalia) bijna overbodig. Het ergste was een oervervelend optreden van Zuni Icosahedron. Hun opvoering *2 or 3 things you want to know about Hong Kong* was al eerder door andere organisatoren in dat verfoeide Brussel geweigerd op basis van een videotape. Daardoor komt de nood aan zoveel jetlag wel komisch over. Dat regisseur Danny Yung een slappe epigoon is van Bob Wilson moet een organisator na twintig minuten van dat eindeloze spektakel reeds doorhebben. "Het officiële Hong Kong," hoor ik Frie Leysen nog op de radio zeggen, "wilde absoluut niet dat dit in het Westen getoond werd." Deze officiële bemoeizucht had haar alleen maar aangezet om door te zetten. Maar de toeschouwer mag achteraf toch wel schuchter opperen of het niet zo was dat die ambtenaren niet met politiek maar gewoon met artistiek peil bezig waren.

Filosofie

Je kan nog een tijdje doorgaan met de missers op te sommen (op mijn lijstje staan nog Nordey, Ronconi en Group), maar belangrijker is het om een filosofie voor een festival op te stellen. Ik ga niet beweren dat in Brussel een bevredigend overzicht aangeboden wordt van de internationale culturele scène. Daarom is er vast en zeker ruimte voor een uitzonderlijk evenement. Maar een KFA heeft alleen maar zin als het inderdaad corrigerend en aanvullend optreedt. Dat kan alleen zinvol gebeuren, als de organisatoren een precieze kijk hebben op de eigen binnenlandse situatie. We beleven een uitzonderlijk moment in de evolutie van ons Vlaams-Nederlands theater. Het is moeilijk om een zinvolle dialoog aan te gaan met wat ons in de wereld omringt, want zoveel van wat er zich buiten onze grenzen afspeelt en daar kan rekenen op lof en waardering, komt bij ons over als voorbij, of vrijblijvend. Er moet dus veel

niet getoond worden. Echt zinvol wordt het slechts als vanuit het getoonde nieuwe stimulansen kunnen uitgaan. Of wanneer het buitenland een soort kwaliteit biedt dat wij in de eigen cultuur ontberen. Gebeurt dit niet, dan is een festival iets dat pas openbloeit in de gezelligheid van het festivalcafé. Stelt men die hoge eis aan de keuze (en welke andere eis kan men stellen?), dan volgt daar al bijna vanzelf uit dat de keuze klein en gelimiteerd zal zijn.

Ronconi

Met Ronconi heb ik een probleem: hij behoort tot de internationale club waarop festivalorganisatoren automatisch een beroep doen. Dat neemt niet weg dat de Pasolini die in het Atelier Saint-Anne te zien was, beter in Italië ware gebleven. Ofwel hadden de programmatoren de opvoering gezien, ofwel hebben ze het spektakel op zijn reputatie naar Brussel gebracht. In beide gevallen is het een beleidsfout. Het minst erge zou nog zijn dat het 'op catalogo' gekocht was.

Trust

Een prachtprestatie, steunend op overtuigingskracht, lobby-werk en relaties, is het bijeenkrijgen van een onwaarschijnlijk hoge som aan subsidies en sponsorgeld. De totale som ligt zelfs iets hoger dan het budget van het Holland Festival. De Vlaamse Gemeenschap, bij wie het altijd gaat over 'alle geld is op, vijftien miljoen meer voor onze projectenpot, vergeet het maar,' kwam met niet minder dan veertig miljoen over de brug. Voor één keer kunnen de organisatoren zich niet verschuilen achter het gebrek aan middelen. Maar die luxepositie maakt ook kwetsbaar. De volledige culturele sector keek nauwlettend toe op hoe het geld besteed werd. Niet alles werd goed aangewend. Het spektakel van Heiner Goebbels *Ou bien le débarquement désastreux* leverde in het Lunatheater een prachtige avond op, maar het is geen geheim dat Hugo De Greef zelf druk in de weer was om het naar Brussel uit te nodigen, om de eenvoudige reden dat Goebbels tot zijn kunstenaarskring behoort. Het lijkt er sterk op dat het KFA Goebbels gewoon heeft weggekocht. Maar het kan toch de bedoeling van de subsidiënt niet geweest zijn om de concurrentie tussen Brusselse gesubsidieerden op te drijven? Het KFA